



Deventer verhaal eindjaren '60

Kunst uit het vuistje & Brink aan de knikker

(Tekst Allard van Lenthe, 2024)

In april 1969 organiseert de Belangengroep Deventer Kunstenaars in samenwerking met het Jongeren centrum De Zambar en de sociëteit 'Nji Scri' (studenten van de Landbouwschool) een kunstweek op het stadsplein de Brink.

De Brink wordt een week gesloten voor autoverkeer. Het plein staat vol tenten en bouwplaatsen, elke dag is er straattheater en wordt er van alles aan elkaar vastgemaakt en in elkaar gezet.

De kunstweek viert de opleving en een verbreding van de kunsten. Niet alleen van de muziek (popmuziek), ook van de beeldende kunst (popart), van de literatuur en van het theater.

Het is een manifestatie van de gedachte dat kunst weliswaar in kleine kring begint, maar zo goed en zo veel mogelijk onder de mensen moet worden gebracht.

De week is een opmaat van het Creativiteitscentrum aan de Grote Overstraat, de Kunstuitleen aan de Brink, de Cineclub van De Zambar en het popfestival Free Village Eerbeek.

Brink aan de knikker

De organisatie van de kunstweek is in handen van de consulent sociaal cultureel werk Stef Huis in 't Veld, zijn secretaresse Anneke Hidding en de leden van de Belangengroep Deventer Kunstenaars.

De Boreelkazerne zorgt voor tenten, lokale bedrijven leveren de materialen (blik, karton, papier, ijzer, hout en gereedschap), het Jongeren centrum De Zambar levert kunst van jongeren en de Sociëteit van Landbouwschool-studenten 'Nji Scri' betaalt de kosten.

De Sociëteit 'Nji Scri' betaalt de kunstweek omdat zij zestig jaar bestaat en omdat ze met haar sponsoring een goede naam bij de Deventer bevolking hoopt te krijgen. Die goede naam heeft zij niet, want de sociëteit is behoorlijk besmet met het kolonialistisch verleden.

Dit leidt tot een scheiding van geesten binnen de Belangengroep Deventer Kunstenaars: de helft van de Deventer kunstenaars doet niet mee.

Niemand weet waarom, maar de kunstweek heeft twee namen: 'Kunst uit het vuistje' en 'Brink aan de Knikker'.

Hoe dan ook, beide namen zijn goed. Er wordt mee gezegd dat er iets aan de hand is met de kunsten en dat er zo veel mogelijk mensen aan mee moeten doen. Iedereen kan het. 'Iedereen is kunstenaar!' zegt de Duitse kunstenaar Joseph Beuys.

Het evenement markeert een nieuw tijdperk: het tijdperk van de homo ludens (= de spelende mens) en van Aquarius is aangebroken. Het werk wordt overgenomen door computers en robots. De mensen zijn niet langer loonslaven, zij krijgen steeds meer tijd voor kunst, cultuur, sport en spel.

Boter, kaas en eieren.

Het Jongeren centrum De Zambar is een in- en uitvalbasis voor de kunstweek en zorgt voor een programma met jonge kunstenaars uit de regio.

Er zijn optredens van de zanger Armand, de gitarist Eelco Gelling, de kunstenaar Bunk Bessels (vloeistofprojecties), de blues muzikant Bert Jansen, experimentele en politieke films (Cineclub) en het Bewegingstheater Boter. Kaas en Eieren.

Het is het eerste optreden van een groep scholieren, die naar de kunstacademie of naar de theaterschool willen.

Ik kom ze tegen bij een voorstelling van het Bewegingstheater Bewth in de Bergkerk. Of dat ook iets voor hen is. Ja, dat is ook iets voor hen!

Het groepje groeit uit tot acht jongens en twee meisjes en ik maak met hen in twee maanden een optreden over onvervulde verlangens en verslavingen waar je niet veel verder mee komt. De productie heet 'Boter, kaas en eieren' en gaat in de kunstweek in première.

Ik zie het nog voor me: spelers die hun hoofden aarzelend door grote vellen papier steken.

Kuikens die met geknakte nekjes uit het eieren komen.

Boeren die boter op hun hoofd hebben.

Een militaire parade met koks, die lange messen dragen.

Een jongen, die zich verheft tot een goddelijke verschijning (hij maakt zich zo groot mogelijk) en met een donderende stem zegt: 'Het hemelse gerecht heeft zich ten langen leste, ontferremt over mij en mijn benaeuwde veste!'

Of een fall-out-scene van een danseres die doet of haar neus bloedt, knisperend chips eet en telkens van haar moeder te horen krijgt dat ze goed moet eten. Goed eten hoor!

Het Deventer Dagblad

Het Deventer Dagblad levert ook een bijdrage aan de kunstweek: de krant laat haar lezers voor één dag de redactie bemannen en de stadspagina vullen.

De predikant S. de Lange van de Grote Kerk vertelt dat hij een knikkerspel van gelovigen heeft bedacht. Jo Jurgens Sr vertelt over zijn liefde voor harmonie en fanfare en ik wordt door Fred van de Burgt geïnterviewd over mijn favoriete onderwerp in die tijd: creativiteit en maatschappijkritiek, kunst en politiek.

In het Deventer Dagblad van 20 april 1969 schrijft één onzer verslaggevers: 'De Zamjeugd heeft, vooral wanneer De Brink weer schoon moet worden, erg hard meegewerkt'

De kunstweek loopt af met een slaande ruzie van de langharige barkeeper van de Zambar Marc de Leeuw met een kortharig bestuurslid van de Landbouwers sociëteit 'Nji Scri'. Er is stront aan de knikker.

De vechtersbazen worden door agenten aan de arm mee genomen naar het politiebureau aan het Grote Kerkhof. Ik hoor dat één van de agenten tegen de ander zegt: 'O, daarom heet het hier Kunst uit het vuistje!'

Het komt allemaal in de krant!

Van fabeltjesland, van faaa-beltjesland.

